

Ferskvandssnegle (Gastropoda) på Anholt 2012

Holger N. Garner¹

Under et ophold på Anholt 4. – 11. august 2012 anvendtes fire dage til ekskursioner efter ferskvandssnegle, hvilket samtidig blev en næsten resultatløs søgen efter frie, ferske vande. Med samme formål havde jeg tidligere besøgt øen - i juni 1958 og august 1998 (Garner 1999).

ANHOLTS FERSKE VANDE

Ved det første besøg fandtes endnu vandhuller, gamle tørvegrave, små isgrave samt vandførende grøfter i den til landbrugsformål afdrænede og tørlagte indsø, nu kaldet "Kæret". I 1998 var isgravene udtørrede ved tilgroning og Kærets småvande reduceret til nogle få vandførende grøfter langs tagrørs-bevoksninger samt en engpyt.

En mosedam ved lokaliteten "Avlsskiftet" er endnu eksisterende, men for survandet til at ferskvandssnegle kan danne deres kalkskaller. Forekomsten af *Sphagnum*-mos langs bredden vidner også herom. En vandprøve, der efter 4 dages opbevaring blev testet med papirsticks gav en pH på 5.

Hovedgrøften, der leder Kærets afvanding ud til Anholts vestkyst, var næsten tørlagt fraset nogle små, okkerforurenede fordybninger, både i 1998 og 2012. "Døberkilden" på Sønderbjerg, et brøndlignende bassin var såvel i 1998 som i 2012 tørlagt, opfyldt med vissent løv. I 2012 var grøfterne langs tagrørsbevoksningerne på Kærets afdrænede bund ligeledes tørlagte (med undtagelse af et lille fuldstændig overgroet og overskygget hul). Engpytten fra 1998 var i 2012 forsvundet.

Bortset fra den ovennævnte sure mosedam fandtes der da i 2012 kun åbent ferskvand i et nogle få meter langt stykke af en grøft, uddybet ved en ny rørunderføring af markvejen til lokaliteten "Sønderstænge". Her gjordes det eneste fund af ferskvandssnegle.

Der kan selvsagt være mulighed for, at der på steder i de tætte og tørre tagrørsbevoksninger på Kærets område kan findes åbent vand, men grøfternes udtørring gør dette

ret usandsynligt. Manglen på åbne, ferske vande er bemærkelsesværdig, ikke mindst i den nedbørsrige sommer 2012.

METODE

Der er ved undersøgelsen benyttet en kraftig metalketcher samt visuel iagttagelse. Logistikken klaredes med en lejet cykel. Ved opsøgningen af de frie ferskvande anvendtes Geodætisk Instituts kort 1:25.000 samt Geodætisk Instituts målebordsblad 1:20.000 fra 1952, der detaljeret viser de da eksisterende småvande inkl. vandførende grøfter. Desuden udnyttedes terrænkendskabet fra de tidligere eftersøgninger.

RESULTATER

Ferskvandssnegle: Der fandtes i det ovennævnte vandhul i grøften ved Sønderstænge-markvejen kun én art ferskvandssnegl, Alm. Mosesnegl – *Lymnaea peregra* (O.F. Müller) og i bare 2 eksemplarer. Som vanligt optræder arten under de vanskelige livsbetingelser i en pejus-form. De to eksemplarer målte i højden hhv. 4,5 mm og 3,5 mm i modsætning til de almindeligt angivne 15-20 mm (Mandahl-Barth 1949, 1957).

Landsnegle: Ved ketchning i samme vandhul medfulgte fra grøftekanternes vegetation 2 arter landsnegle *Cochiopa lubrica* (O.F. Müller) og *Pyramidula rubrica* (Struder), hvoraf den sidste ikke er noteret hos Harry Knudsen, der i 1956-58 fandt 15 arter landsnegle på Anholt (Knudsen 1959). Hertil kommer Rød Skovsnegl (*Arion rufus* L.) fra 2012, foruden yderligere 3 arter fundet i 1998. Hermed er antallet af landsnegle fundet på Anholt oppe på i alt 20 arter.

DISKUSSION

Eftersøgningen af såvel åbent ferskvand som ferskvandssnegle på Anholt i 2012 gav et nedslående resultat. Afvandingen af den fordums indsø Kæret har nu vist sig at være yderst effektiv. I 1956-58 fandtes kun én art ferskvandssnegl på øen, 50 år senere 4 arter, men i 2012 atter kun én art, den samme

Freshwater snails (Gastropoda) on the island Anholt 2012

During a stay in Anholt 4th – 11th 2012, the most outlying Danish island, I searched the island thoroughly for freshwater ponds and ditches and freshwater snails in them using detailed maps and experience from previous visits. Waters investigated in 1958 and 1998 by the author were in 2012 almost all dried out except one acidic pool with *Sphagnum*-moss banks and a few dredged meters of a ditch. This was the case even though both spring and summer was rather rainy and cool. The ditch turned out to be presently the only habitat with freshwater snails and with only one species, the limpet *Lymnaea peregra* (O.F. Müller), collected in only 2 specimens, both a pejus form.

Keywords: freshwater snails, Danish, island, population, *Valvata macrostomata*, *Lymnaea peregra*, *Lymnaea truncatula*, *Segmentina nitida*.

som i 1956-58. Efter alt at dømme synes de 3 arter uddøde, og den sidstes forekomst er truet. Som på Endelave (Garner 2005) har landbrugsinteresser påvirket ferskvandsforekomsterne stærkt i negativ retning.

Anholt er et af de områder i Danmark, der har problemer med saltvand i forhold til drikkevandet (Munch-Christiansen 2012). En delvis retablering af søområdet Kæret kunne forsyne Anholt med overfladevand, genskabe en vigtig biotop, samt fremme øens biodiversitet.

Den hermed fremlagte, faunistiske undersøgelse, målrettet mod den aktuelle forekomst af ferskvandssnegle, har som en lille sidegevinst kunnet forøge det fundne antal landsneglearter gennem de sidste 56 år til i alt 20, hvoraf dog adskillige atter kan være uddøde.

¹ *Calmus Research, Strandvejen 5, Sejs, DK-8600 Silkeborg.*

Tab. 1. De fire arter af ferskvandssnegle fundet på Anholt, hvoraf de tre efter al sandsynlighed er uddøde.
The four species of freshwater snails previously found on the island Anholt, out of which three appear extinct in 2012.

	<i>Valvata macrostomata</i>	<i>Lymnaea peregra</i>	<i>Lymnaea truncatula</i>	<i>Segmentina nitida</i>
Knudsen 1956-58		x		
Garner 1958		x		
Garner 1998	x	x	x	x
Garner 2012		x		

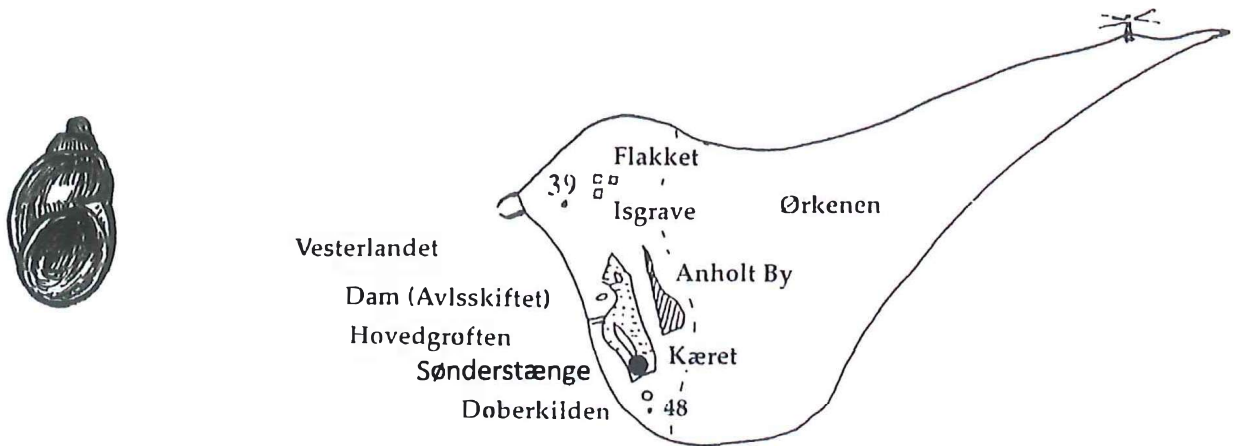

Fig. 1. Kortskitse over Anholt med fundstedet for *Lymnaea peregra* markeret. Formentlig er det den sidste forekomst af ferskvandssnegle på øen.

*Map of Anholt showing the presumably last habitat and occurrence of (a single species of) freshwater snails (*Lymnaea peregra* L.) on the island.*

CITERET LITTERATUR

Garner HN 1999: Ferskvandssnegle på Anholt. – Flora og Fauna 105: 45.

Garner HN 2005: Ferskvandssnegle (Gastropoda) på Endelave. – Flora og Fauna 111: 45.

Munck-Christiansen S 2012: Salt grundvand. Vandet under det ferske grundvand. – Geoviden 2: 10-11.

Knudsen H 1959: Om Land- og Ferskvandssnegle på Læsø og Anholt. – Flora og Fauna 65: 103-110.

Mandahl-Barth G 1949: Ferskvandsbløddyr. Bløddyr III. – Danmarks Fauna, bd. 54. CEG Gads Forlag.

Mandahl-Barth G 1957: Hvad finder jeg i sø og å. - Politikens Forlag